

Ως την εξέγερση του σώματος

«Αναφορά για μια Ακαδημία» του Κάφκα Σκηνοθεσία Σάββα Στρούμπου

Λεάνδρος Πολενάκης
24/01/2022

Σε αυτό το διήγημά του ο Κάφκα δεν μας μιλάει για τη μεταμόρφωση του ανθρώπου σε ζώο, αλλά, αντίθετα, για τη μεταμόρφωση του ζώου, συγκεκριμένα ενός πιθήκου, σε άνθρωπο. Μέσα από τη φόρμα μιας θεατρικής περφόρμανς, με τον αμφίθυμο τίτλο "Αναφορά για μια Ακαδημία", που απέδωσε σωστά η μεταφράστρια Ιωάννα Μειτάνη.

Κάτι που σημαίνει ότι δεν πρόκειται για ψυχρή αναφορά σε μια επίσημη Ακαδημία, αλλά για μια πρόβα μάλλον ζωντανής παράστασης, προορισμένης να παιχθεί μπροστά σε ένα αόρατο Δικαστήριο αγνώστων κριτών, από την ετυμηγορία των οποίων εξαρτώνται αναδρομικά σπουδαία πράγματα, ίσως το μέλλον της ίδιας της ζωής. Αυτό το μη ορατό, κρυπτικό, προφητικό στοιχείο είναι το πιο τρομακτικό στο έργο και συγχρόνως η ουσία του.

Η σκηνοθεσία του Σάββα Στρούμπου συνέλαβε την ουσία και την έδωσε άτμητα ως περφόρμανς - δοκιμή ενός έντονου, έως παροξυσμού, σωματικού Διονυσιακού δρώμενου. Με μεταβλητό σημείο εκκίνησης το "Γράμμα στον πατέρα" του Κάφκα, όπου ο συγγραφέας μάς δίνει την εικόνα του Εβραίου της Πράγας, "ανάμεσα σε δύο κόσμους, του παλιού στον οποίο δεν μπορεί να επιστρέψει και του νέου στον οποίο δεν μπορεί να αφομοιωθεί, σαν ένα αγρίμι που τα πίσω πόδια του είναι κολλημένα στο παρελθόν ενώ τα μπροστινά παραμένουν στον αέρα...". Με σταθερό σημείο κατάληξης την έννοια του "αδύνατου πένθους" και της "Κρύπτης του νεκρού".

Μεταφέρω λίγα από το σκηνοθετικό σημείωμα του προγράμματος: "Στο σώμα μας υπάρχει μια κρύπτη (ενός νεκρού). Βρίσκεται στον 'κάτω κόσμο' του σώματος. Εκεί είναι ο Διόνυσος. Περιμένει τη λύτρωσή του. Μπροστά στην Αχερουσία Λίμνη, στην γκρίζα ζώνη της εσωτερικής εξορίας του. Αυτή είναι η περιοχή όπου γράφει ο Κάφκα. Η 'Αχερουσία Λίμνη' του σώματος, σε μια Νέκυια χωρίς τέλος (...) Να κατέβουμε μαζί με τον Κάφκα ως την Αχερουσία λίμνη του σώματος. Να αφηγηθούμε μαζί του την ιστορία του βίαιου εξανθρωπισμού της ζωικής ενέργειας του κάθε ανθρώπου, του ίδιου μας του εαυτού (...) Να τολμήσουμε να ανοίξουμε αυτήν την πόρτα. Ας αναρωτηθούμε γιατί γίναμε ηθοποιοί κι εμείς οι ίδιοι. Ποιο τραύμα αφηγούμαστε; Η ψυχοσωματική αυτή διαδικασία μπορεί να μας οδηγήσει ως την εξέγερση του σώματος...".

Αυτό κάνει ο Σάββας Στρούμπος στη σκηνοθεσία του. Διαμοιράζει τον Διόνυσο σε επτά σώματα - κομμάτια που διεκδικούν, με τη βακχεία, τη μουσική και τον χορό, λίγο "νιτσειϊκά" (προσωπικά δεν πιστεύω στη νιτσειϊκή εκδοχή του Διόνυσου), λίγο ευριπιδικά (καλύτερα), τη χαμένη ενότητά τους. Με το σπαραγμένο σώμα του Διόνυσου - βρέφους να προσμένει την ανάδυσή του μέσα από την Κρύπτη και το ξαναγέννημά του από μια μήτρα γυναίκας (Αντιγόνη).

Μια συλλογική δουλειά από την Ομάδα "Σημείο Μηδέν", εξαιρετικά δουλεμένη, χωρίς μίμηση εξωτερικών σημείων, με επτά ισάξιους εξάαιρετους ηθοποιούς - περφόμερς να υλοποιούν άριστα, με αυτοθυσία και μόχθο, το όραμα της σκηνοθεσίας: να γειώσει τον Διόνυσο - Κάφκα σε ένα σημείο μηδέν και σε ένα σήμερα - αιέν. Στο θαυμαστό ηχητικό τοπίο του Λεωνίδα Μαριδάκη, τη λιτή σκηνική εγκατάσταση του Σπύρου Μπέτση, τα ανάλογα κοστούμια του σκηνοθέτη και της Ρόζυς Μονάκη, τους σκιοφωτισμούς του Κώστα Μπεθάνη και τη θαυμαστή μετάφραση της Ιωάννας Μεϊτάνη. Οι ηθοποιοί - περφόμερς της ομάδας εκτελούν άθλο υγιούς σωματικότητας: Μπάμπης Αλεφάντης, Έβελυν Ασουάντ, Γιάννης Γιαραμαζίδης, Έλλη Ιγγλίζ, Ρόζυ Μονάκη, Άννα Μαρκά-Μπονισέλ, Ντίνος Παπαγεωργίου.